

De Veekijker: speuren naar dierziekten

Linda van Wuijckhuise werkt al sinds 1986 bij GD en vanaf 2002 bij de Veekijker Rund. "Het is voor de sector belangrijk om een goede diergezondheid en veilige dierproducten te kunnen garanderen. Ik ben altijd nieuwsgierig en vind het interessant om te speuren naar dierziekten. Samen met vijf collega's beman ik de Veekijker. We werken landelijk en zien dankzij de contacten met praktici en veehouders het grotere plaatje van Nederland. Komt iets maar 25 keer voor per jaar? Dan kan het zijn dat je als practicus het maar één keer in je loopbaan ziet. Door met ons te bellen en te overleggen, kunnen we snel zien of er iets aan de hand is en daarop inspelen."

De Veekijker overlegt via de deelnemers aan het *European Veterinary Surveillance Network* ook met landen om ons heen, om daar de trends in de gaten te houden en bij nieuwe fenomenen die we hier zien, te horen of men die daar ook ziet. In al die jaren dat ze bij GD werkt heeft Linda al veel vragen de revue horen passeren. De twee zaken die er voor haar uit springen? "De vaststelling van blauwtong, dat door de bestrijdingsplicht grote gevolgen had voor meerdere diersectoren. We kregen [ziektebeelden](#) te horen

die op deze ziekten konden wijzen en dus moest een verdenking worden gemeld. Uit onderzoek door NVWA werd blauwtong uiteindelijk officieel bevestigd op 17 augustus 2006. En het Schmallenbergvirus. Dat kende de hele wereld niet. De Veekijker hoorde en bestudeerde de klinische beelden, uiteindelijk leidde Duits spuurwerk naar het virus wat wordt overgebracht door vectoren, knutten." Vanaf het begin hebben we de sector goed kunnen informeren over wat er gaande was.

Om de monitoring te kunnen uitvoeren, heeft de Veekijker de ogen en oren in het veld nodig. Ziet u als veehouder of dierenarts iets waarover u twijfelt? Bel dan de Veekijker, onze dierenartsen denken mee en geven passend advies. Het overzicht dat we hier mee krijgen levert nieuwe inzichten op, geeft richting aan onderzoek en draagt via het delen van inzicht en kennis bij aan het verbeteren van de diergezondheid in Nederland.

Linda van Wuijckhuise,
rundveespecialist GD Veekijker

Bloedwateren

De Veekijker ontving in het tweede kwartaal 2019 meerdere meldingen over bloedwateren (roodbruine urine) bij melkkoeien, gepaard gaande met sloomheid, het niet meer willen vreten en in meerdere gevallen sterfte. Bij pathologisch onderzoek werd bij deze koeien ook leververvetting gevonden en soms was er aanwijzing voor gebrek aan calcium. Behalve de gebruikelijke oorzaken voor bloedwateren (tekenziekten, vergiftigingen, nierontsteking), kan een verklaring voor de problemen zijn dat sprake is van een onbalans tussen de opname en afgifte van fosfor, vooral bij

onvoldoende voeropname rond afkalven en snel op gang komen van de melkgift na afkalven.

Als andere oorzaken zijn uitgesloten, of zeer onwaarschijnlijk zijn, beoordeel dan of het rantsoen en voermanagement garant staan voor voldoende droge stof opname. Daarbij is het van belang om het werkelijke fosforgehalte in het rantsoen te bepalen om te zien of dit voldoende aansluit bij de behoefte van de droge en verse koeien.

Via het Veekijkernieuws houden wij u elk kwartaal op de hoogte van nieuws uit de monitoring van diergezondheid bij rundvee. Mocht er tussendoor iets belangrijks spelen dan sturen wij u daarover een e-mail.

Aanmelden sectiemateriaal

U kunt dieren bij GD 24 uur per dag, 7 dagen per week aanmelden voor pathologisch onderzoek. Dit kan via www.gddiergezondheid.nl/ ophaaldienst of via 0900-2020012. Wij halen dieren die 's avonds voor 22.00 uur zijn aangemeld de eerstvolgende werkdag op. Belt u 's ochtends voor 9.00 uur? Dan bekijkt de planner of de opdracht nog in de route past. Voor een optimaal onderzoek is het van belang een goede en volledige anamnese toe te voegen, vers materiaal in te sturen (koelen in warme tijden) en een dier te selecteren dat representant is van het probleem waar u een antwoord op wilt hebben.

Eikenprocessierups

De Veekijker ontving in de zomer veel vragen van veehouders en dierenartsen over de eikenprocessierups, maar geen meldingen van problemen bij herkauwers, varkens en pluimvee direct gerelateerd aan de rups.

De eikenprocessierups is de rups van een onopvallende nachtvlinder (*Thaumetopoea processionea*). Ze komen aan het begin van de zomer uit eitjes die de vorige zomer zijn gelegd. De rupsen brengen de dag door in zijden nesten in eikenbomen en verlaten de nesten 's nachts om zich te voeden met eikenbladeren. De vlinder (volwassen fase) verschijnt in juli en augustus. De eikenprocessierups komt al jaren voor in Zuid-Europese landen, maar is steeds verder verspreid naar Noordwest-Europa. Al sinds de jaren '90 komt de rups ook in Nederland voor, maar het aantal is de laatste jaren enorm gestegen.

Eikenprocessierupsen hebben duizenden kleine haartjes met weerhaken die de huid en slijmvliezen van mensen en dieren kunnen binnendringen. De haartjes bevat eiwitten die zeer irriterend en allergeen zijn bij mensen, katten, honden en paarden. De

haartjes bevinden zich niet alleen op de eikenprocessierups, maar ook in de buurt van eiken met nesten. Hierdoor komen problemen bij mensen ook voor zonder direct in aanraking te komen met de rups zelf. Bij dieren zijn problemen zoals irritatie en allergische reacties gedocumenteerd bij paarden en honden, voornamelijk aan lippen en mond. Koolmezen eten de rupsen graag, dus mogelijk zijn vogels minder gevoelig. Voor herkauwers, varkens en pluimvee is momenteel niet beschreven dat deze dieren klachten kunnen ontwikkelen. Om dat volledig uit te sluiten zou nader onderzoek kunnen worden verricht, maar hier is momenteel geen aanleiding toe.

Afbeelding 1. Eikenprocessierups

Bel de Veekijker

Op werkdagen kunt u rechtstreeks contact opnemen met de Veekijker: 0900 - 710 00 00. Via het keuze-menu kiest u de diersoort waar u informatie over wilt hebben. Het team rund is bereikbaar van 08.30-12.00 uur en 12.45-17.00 uur.

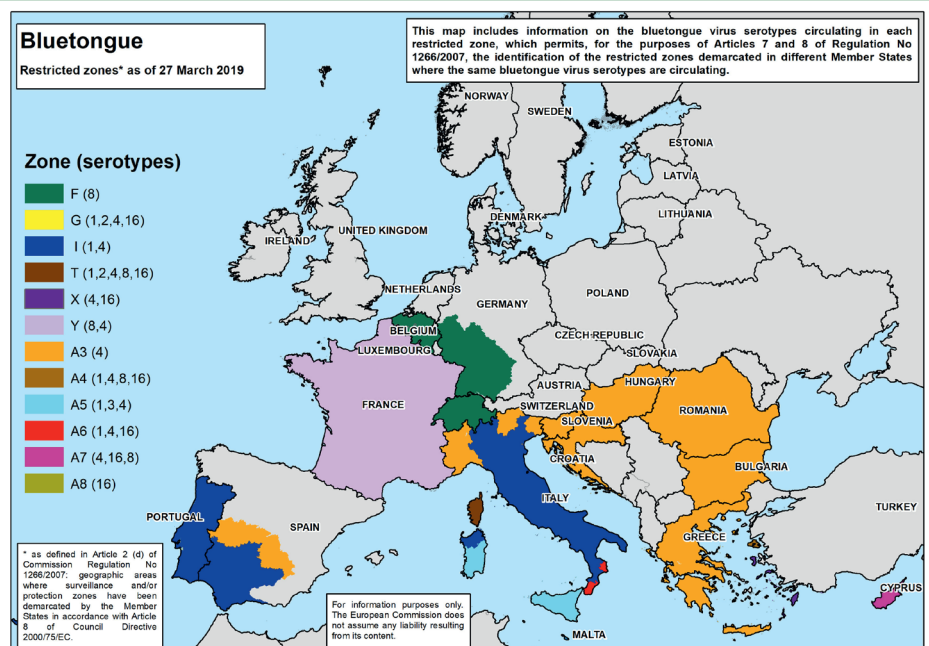
V.l.n.r.: Jan Muskens, Sanne Carp-van Dijken, Jasper Simons, Patty Penterman, Debora Smits, Linda van Wuyckhuise en Jasper het Lam

Blauwtong

In Nederland is tot dusver geen blauwtong aangetoond. De infectie komt op dit moment wel weer voor in Zuidwest-Duitsland en Zuidoost-België. Op de website van ec.europa.eu staat de meest recente kaart van de verspreiding van de verschillende serotypen van blauwtong in Europa, zie afbeelding 2.

Afbeelding 2:

Actuele blauwtong blauwtongsituatie Europa, maart 2019

Verdenking Parafilariosis bovicola

Een dierenarts belde de Veekijker over een Blonde D'Acquaine dekstier die vorig jaar was geïmporteerd uit Frankrijk en werd verdacht van Parafilariosis bovicola. Deze aandoening is bekend in Zuid-Europa maar neemt ook toe in bijvoorbeeld Duitsland en Oostenrijk. Het dier had kenmerkende plekken in de huid, zie afbeelding 3, mogelijk gaat dit gepaard met bloederige uitvloeiing. De dierenarts wilde weten of de aandoening wel of niet meldingsplichtig is en of er behandeling mogelijk is. Parafilariosis bovicola is niet meldingsplichtig, maar wel verontrustend. Het is een huidaandoening die wordt veroorzaakt door wormpjes in de huid. De wormlarven worden overgebracht

door in Nederland voorkomende vliegen. De vliegen raken besmet door het eten van de bloederige uitvloeiing met microfilarieën. Na een vermenigvuldiging draagt de vlieg de besmetting over op runderen door vooral het voeden op oogvocht. De periode tussen besmetting en klinische beelden is zeven tot tien maanden en het is niet mogelijk tussentijds op de aandoening te testen. Hoewel dat in dit geval niet is gebeurd, kan de diagnose bevestigd worden door een uitstrijkje te maken van de bloederige uitvloeiing en deze microscopisch te bekijken, eitjes met larven erin aan te tonen. Therapie met ivermectine of levamisol is mogelijk, maar volgens literatuurgegevens niet afdoende.

Afbeelding 3: Parafilariosis bovicola

Data-analyse: een gunstige diergezondheidsstatus is geassocieerd met een lagere sterfte

Elk kwartaal analyseert de afdeling Epidemiologie data over diergezondheid van verschillende bronnen in uitvoering van de [Data-analyse Monitoring Rund](#). Deze gegevens worden geanonimiseerd verwerkt. Standaard monitoren zij een aantal kengetallen over sterfte bij runderen in verschillende leeftijden en op verschillende typen rundveebedrijven. Voor elk van de kengetallen wordt gekeken wat de invloed is van bedrijfskenmerken zoals melkproductieniveau, bedrijfsgrootte en regio, maar ook de diergezondheidsstatus voor BVD, IBR, salmonella (alleen melkvee) en paratuberculose (alleen melkvee).

Met de analyses worden niet alleen de trends gevolgd, maar ook wordt zichtbaar gemaakt in welke mate de gezondheidsstatus geassocieerd is met de kengetallen. In een van de analyses is gekeken of bedrijven met een vrij- of onverdachtstatus voor diverse aandoeningen meer of minder sterfte hebben dan bedrijven zonder een dergelijke diergezondheidsstatus.

De resultaten van deze analyses staan in figuur 1. Een groene balk naar links beschrijft een verlaagd risico. Daarnaast betekent een langere balk een groter effect dan een kortere balk.

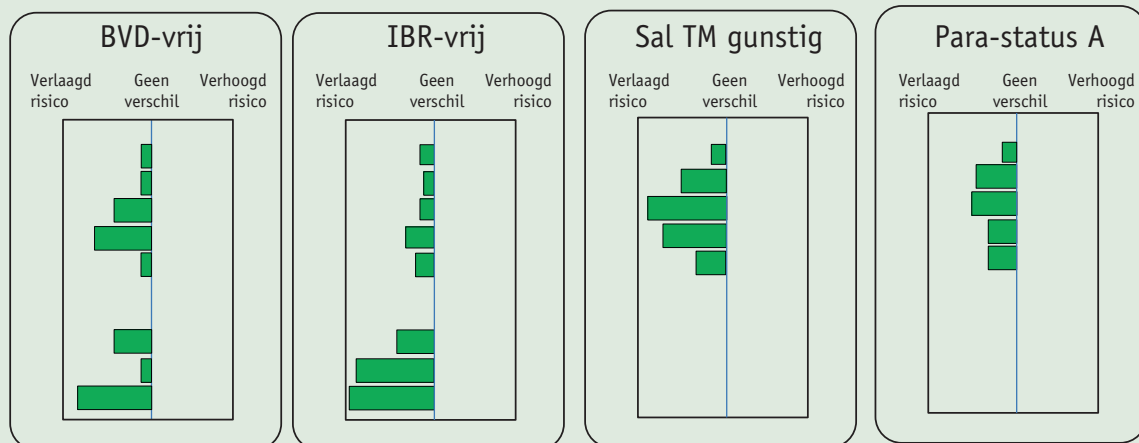
In figuur 1 is te zien dat voor melkveebedrijven met een gunstige status voor BVD, IBR, salmonella of paratuberculose geldt dat de kalver- en rundersterfte gemiddeld lager is en voor BVD en IBR is dat ook voor zoogkoebedrijven het geval. Het effect verschilt wel tussen leeftijdsgroepen. Zo is bijvoorbeeld een gunstige tankmelkuitslag in de landelijke salmonella tankmelkmonitoring het sterkst geassocieerd met de sterfte van kalveren van 15 tot 56 dagen.

Sterfte op Melkveebedrijven

- Niet-geoordeelde kalveren
- Geoordeelde kalveren ≤ 14 dgn
- Kalveren 15-56 dgn
- Kalveren 56 dgn-1 jr
- Runderen >1 jr

Sterfte op Zoogkoebedrijven

- Niet-geoordeelde kalveren
- Geoordeelde kalveren ≤ 14 dgn
- Runderen ≥ 1 jr

Figuur 1. De relatie tussen gezondheidsstatussen en sterfte in verschillende leeftijdscategorieën op melkvee- en zoogkoebedrijven

Diergezondheid van het rundvee in Nederland in het tweede kwartaal van 2019

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Resultaat monitoring tweede kwartaal 2019
Artikel 15 GWWD meldings- en bestrijdingsplichtige dierziekten (genoemd in artikel 2 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten, zoönosen en TSE's')		
Blauwtong (BT)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2012 (alle serotypen). Jaarlijkse screening.	Nederland BTV-vrij. Drie verdenkingen, infectie niet aangetoond. BTV-8 in ZW Duitsland en België
Brucellose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via afweerstoffen onderzoek in bloedmonsters van verwerpers.	Geen infecties aangetoond.
BSE	Prioninfectie. Nederland bij OIE-status 'verwaarloosbaar risico'. Sinds 2010 bij bewaking geen gevallen meer vastgesteld (totaal tussen 1997–2009 88 gevallen).	Geen infecties aangetoond.
Leukose	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via onderzoek op afweerstoffen in tankmelk en bloedmonsters van slachtrunderen.	Geen infecties aangetoond.
Lumpy Skin Disease (LSD)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij.	Nooit infecties aangetoond.
Miltvuur (zoönose, infectie via diercontact)	Bacterie. In Nederland niet aangetoond sinds 1994. Bewaking via bloed-uitstrijken van plotseling gestorven runderen.	Geen infecties aangetoond.
Mond-en-klauwzeer (MKZ)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2001.	Geen infecties aangetoond.
Rabiës (hondsdolheid) (zoönose, infectie via bijt- of krab wonden)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2012 (illegaal geïmporteerde hond).	Geen infecties aangetoond.
Rundertuberculose (TBC) (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via slachtrunderen.	Geen infecties aangetoond. Twee besmette bedrijven in Duitsland (deelstaat NRW).
Artikel 100 GWWD meldingsplichtige aandoeningen (ziekten die genoemd zijn in artikel 10 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's')		
<i>Campylobacter fetus</i> ssp. <i>venerealis</i> en <i>Trichomonas foetus</i>	Bacteriën. Nederland vrij sinds 2009. Bewaking van KI- en embryostations en bij dieren voor export.	Geen infecties aangetoond.
Leptospirose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	97 procent van de melkveebedrijven heeft de <i>L. hardjo</i> -vrijstatus. Eén tankmelkcomslag.
Listeriose (zoönose, infectie via onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Besmetting incidenteel bij rundvee aangetoond.	Twee infecties vastgesteld bij secties. Infectie niet aangetoond in melkmonsters.
Salmonellose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	Melkveebedrijven 97 procent status 'onverdacht' in eerste trimester van 2019 in landelijk programma.
Yersiniose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Besmetting incidenteel aangetoond bij rundvee, met name bij verworpen vruchten.	Geen infecties vastgesteld.

Vervolg tabel

DIERZIEKTEN	SITUATIE IN NEDERLAND	Resultaat monitoring tweede kwartaal 2019
Overige OIE-lijst aangifteplichtige ziekten in Nederland		
Boviene Virus Diarree (BVD)	Virusinfectie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	73 procent van de melkveebedrijven heeft BVD-vrijstatus of BVD-onverdachtstatus. Bij vrijwillig deelnemende niet-melkleverende bedrijven is dit 15 procent.
Infectieuze Boviene Rhinotracheïtis (IBR)	Virusinfectie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	73 procent van de melkveebedrijven heeft IBR-vrijstatus of IBR-onverdachtstatus. Bij vrijwillig deelnemende niet-melkleverende bedrijven is dit 20 procent. Neusswabs van vijftig bedrijven: infectie met veldvirus op drie bedrijven aangetoond (status vaccinerend)
Paratuberculose	Bacterie. In Nederland bestrijding op melkveebedrijven verplicht. 99 procent heeft een PPN-status.	78 procent van de melkveebedrijven heeft PPN-status A ('onverdacht').
Tekenziekten	Parasiet die infecties kan overbrengen. Teken besmet met <i>Babesia divergens</i> , <i>Anaplasma phagocytophila</i> en <i>Mycoplasma wenyonii</i> komen voor in Nederland.	Vier infecties met <i>Babesia divergens</i> vastgesteld.
Overige infectieuze aandoeningen bij rundvee		
BCK	Virusinfectie. In Nederland komen infecties met Ovine herpesvirus type 2 incidenteel voor.	Drie infecties vastgesteld bij sectie.
Leverbot	Parasiet. Leverbot komt algemeen voor in Nederland vooral in waterrijke/natte gebieden.	Bij twaalf bedrijven infecties vastgesteld (weinig).
Neosporose	Parasiet. In Nederland een belangrijke infectieuze oorzaak van verwerpen.	Infectie aangetoond in drie ingezonden verworpen vruchten.
Q-koorts (zoönose, infectie via stof of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. In Nederland bij rund andere stam dan op geitenbedrijven en relatie met ziektegevallen bij mens niet vastgesteld.	Infectie vastgesteld in twee ingezonden verworpen vruchten.

Monitoring Diergezondheid

Sinds 2002 voert Royal GD de diergezondheidsmonitoring in Nederland uit in nauwe samenwerking met onder andere de diersectoren, het bedrijfsleven, het ministerie van LNV, dierenartsen en veehouders. De informatie die in de monitoring wordt gebruikt, wordt op verschillende manieren verzameld waarbij het initiatief gedeeltelijk bij dierenartsen en veehouders en gedeeltelijk bij Royal GD ligt. De informatie wordt integraal geïnterpreteerd om de doelstellingen van de monitoring, het snel signaleren van diergezondheidsproblemen enerzijds en het volgen van trends en ontwikkelingen anderzijds, te bereiken. Samen werken we aan diergezondheid in belang van dier, dierhouder en samenleving.